

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

ע"י [redacted] קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

בפני **כבוד השופטת מי-טל אל-עד קרביס, יו"ר**
ד"ר עמנואל כץ, חבר
עו"ד יהודית ארבל, חברה

המערערת

[redacted]
ע"י ב"כ עו"ד אמיר

נגד

המשיב **קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום**
ע"י ב"כ עו"ד לנדאו מפרקליטות מחוז ת"א (אזרחי)

החלטה

1
2 ערעור על החלטת המשיב מיום 14.6.11 לפיה אין קשר בין מחלת הטרשת הנפוצה בה חלתה
3 המערערת לבין תנאי שירותה הצבאי (להלן: "ההחלטה").

רקע

4
5
6
7 1. המערערת, ילידת 1986, התגייסה לשרות חובה בצה"ל בתאריך 9.1.05 בפרופיל 97. לאחר
8 הטירונות, היא שובצה לקורס מדריכי אימון גופני, אך על רקע בעיות בריאות (לחצים
9 בחזה וקשיי נשימה) לא סיימה אותו ועברה לשרת כפקידה בבסיס קליטה ומיון במשך כ-
10 ארבעה חודשים. בחודש יוני 2005 הוצבה בבסיס פיקוד צפון בצפת, בתפקיד **פעילת ת"ש**.

11
12 בחודש יולי 2005, ובעקבות התקף חולשה בפלג גוף ימין, נבדקה המערערת והועלה חשד כי
13 חלתה בטרשת נפוצה (מסמך 3 ומסמכים 101-103 בתיק הרפואי [להלן: "ת"ר"]) כל ההפניות מכאן
14 ואילך הן לתיק זה). בתאריך 4.8.05 שוחררה המערערת משירותה הסדיר, לאחר שהפרופיל
15 שלה הורד ל - 24 (מסמך 15 בת"ר). בד בבד חזרה לשירות, לאותו התפקיד, כמתנדבת.
16 בהמשך, הוסמכה להיות מש"קית ת"ש.
17

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1 בחודש מרץ 2006 קיבלה המערערת התקף חולשה נוסף בעקבותיו אובחנה כחולה בטרשת
2 נפוצה. היא המשיכה בתפקידה בצבא עד לחודש ספטמבר 2006, שאז שוחררה מהשירות.
3
- 4 בתאריך 31.8.09 הגישה המערערת תביעה להכרה בזכות (מחלה) לפי חוק הנכים (תגמולים
5 ושיקום) [נוסח משולב], תשי"ט-1959 (להלן: "**חוק הנכים**") בטענה כי מחלת הטרשת
6 הנפוצה בה לקתה נגרמה לה תוך ועקב שירותה הצבאי (מסמך 1 בת"ר).
7
- 8 במסגרת תביעתה, הגישה תצהיר ובו פרטה כי שובצה כפעילת ת"ש במטרה ללמוד את
9 תפקיד מש"קיות הת"ש ללא קורס, ובהמשך להבחן ולהיות מוסמכת כמש"קית ת"ש.
10 כפעילת ת"ש היא היתה אמורה לעזור לשתי מש"קיות הת"ש שבבסיס אשר טיפלו בכ –
11 1000 חיילים. בפועל, היא שימשה מש"קית ת"ש לכל דבר ועניין והיו בטיפול כ – 400
12 חיילים. וכך, היא העבירה ראיונות קליטה לחייליים חדשים, פתחה בקשות שירות לחיילים
13 והתלוותה למש"קית הת"ש לביקורי בית אותם הגדירה כקשים. היא עבדה מבוקר ועד ליל
14 על מנת להוכיח את עצמה, לנה בבסיס בשל המרחק ממקום מגוריה (רמת גן) ולאחר פחות
15 משבועיים של חפיפה, כבר החלה לבצע ביקורי בית לבדה.
16
- 17 לטענת המערערת היא נחשפה במסגרת שירותה למספר מקרים סוציאליים קשים ביותר,
18 שבעטיים ובסמיכות זמנים אליהם אובחנה מחלתה. שניים מהם זכורים לה במיוחד,
19 הראשון – חייל שביקש להיות מוכר כחייל בודד מאחר שהוריו ניתקו עימו את הקשר, והוא
20 סבל ממצוקה כלכלית ומתנאי מגורים מחפירים. היא ערכה שני ביקורי בית, האחד אצל
21 אמו של החייל והשני אצל אביו, שניהם עם בעיית סמים, שלא יכלו או לא רצו לעשות דבר
22 בעניינו של בנם. המקרה השני, של חייל שבהיותו תינוק עבר התעללות פיזית קשה מידי של
23 אביו, עד אשר בגיל 6 הופרד מהוריו ועבר לחסותה של דודתו. גם בבית הדודה ערכה
24 המערערת ביקור בית, ולדבריה נגע לליבה הסיפור המזעזע, הקשה לעיכול, כמו גם תנאי
25 מגוריהם. שני המקרים הכניסו אותה למתח נפשי מתמיד והחלה להופיע אצלה חולשה בפלג
26 גוף ימין. בתאריך 17.7.05 כבר פנתה לגורמים רפואיים, ובסמוך לאחר מכן הועלה חשד כי
27 לקתה בטרשת נפוצה והיא שוחררה שחרור זמני מצה"ל בפרופיל 24. מתוך תחושת שליחות
28 חזרה והתנדבה לצה"ל, לאותו תפקיד ובאותו מקום. וכך המשיכה בשירותה עד שהוסמכה
29 כמש"קית ת"ש תוך שהיא ממשיכה להיחשף לכל אותם מקרים קשים שהגיעו לשולחנה.
30 לאחר שבתאריך 8.3.06 נתקפה שוב בסחרחורת וחולשה כללית אובחנה באופן חד-משמעי
31 כחולה בטרשת נפוצה, הפרופיל שלה הורד ל – 21 והיא שוחררה סופית מצה"ל בתאריך
32 1.9.06 (ראו תצהיר מיום 18.4.10, מסמכים 49-51 לת"ר).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1
- 2 **3.** המשיב דחה את תביעתה של המערערת בהסתמך על חוות דעת מייעצת של **פרופ' מנחם**
- 3 **שדה**, מומחה לנוירולוגיה. תמציתה, כי לאור ממצאי שתי בדיקות MRI בהן נמצאו מוקדי
- 4 דלקת במוח, חלקם חדשים חלקם מואדרים, אין ספק באשר לאבחנה כי היא חולה בטרשת
- 5 נפוצה. האטיולוגיה של מחלה זו אינה ידועה ולא ידוע הגורם להתלקחות המחלה ומועד
- 6 הופעתן. הדעה הרווחת היא שטרשת נפוצה היא מחלה דלקתית עם מרכיב אוטואימוני של
- 7 מערכת העצבים המרכזית. למצבים כמאמץ גופני, דחק נפשי או עומס עבודה אין השפעה על
- 8 טרשת נפוצה או על מהלכה, ותהליכים חיצוניים אלו אינם גורמים או מחמירים את
- 9 המחלה ואינם מהווים גורם סיכון או זרז להתלקחותה. לפיכך, לא מצא המומחה קשר בין
- 10 מחלתה של המערערת לבין תנאי שירותה (ראו חוות דעת מיום 17.5.11, להלן: "**חוות הדעת**
- 11 **המייעצת**", מסמך 53-54 לת"ר, והחלטה מסמך 55 לת"ר).
- 12
- 13 **4.** מכאן הערעור שלפנינו בו משיגה המערערת על ההחלטה בעניינה וטוענת כי מחלתה נגרמה
- 14 או לכל הפחות הוחמרה בזמן ועקב תנאי שירותה הצבאי. לתמיכה בטענותיה צרפה
- 15 המערערת לערעורה את תצהירה של **גב' קרן נוי** (להלן: "**גב' נוי**"), מי ששרתה עימה בבסיס
- 16 והיתה חברתה. היא הצהירה כי המערערת הפגינה קשיים שבאו לידי ביטוי בהתפרצויות
- 17 בכי וחרדה על עתידם של החיילים במידה שלא תוכל להושיט להם עזרה. היא ניהלה עם
- 18 המערערת שיחות על תפקידה, והמערערת שיתפה אותה במקרים הקשים עימם התמודדה.
- 19 זאת ועוד; חלק מהזמן אף נשארה ללון בבסיס, על מנת שהמערערת לא תישאר לבדה. שני
- 20 המקרים אותם הזכירה המערערת מוכרים לה, ואכן מדובר במקרים קשים, שגם לאחר
- 21 שחרורה של המערערת מצה"ל לא נתקלה במקרים חמורים כאלו. עוד הצהירה גב' נוי כי
- 22 המערערת היא בחורה מסורה ורגישה, שהקדישה רבות מזמנה וממרצה לחיילים ונחשפה
- 23 לפרטים הקטנים שבחייהם אשר הקשו עליה והביאו אותה למצב נפשי קשה.
- 24
- 25 ואילו בפן הרפואי, ביקשה המערערת לסמוך על חוות דעתו של **ד"ר ארנון קרני**, אף הוא
- 26 מומחה בנוירולוגיה. המומחה הציג מאמרים ומחקרים לפיהם קיימת אסכולה רפואית,
- 27 הצוברת תאוצה בשנים האחרונות, המצדדת בקשר שבין חשיפה למצבי דחק לבין יציאה
- 28 מהכוח אל הפועל של התקפי טרשת נפוצה. על יסוד תיאוריה של המערערת את תנאי
- 29 שירותה, מצא המומחה כי בשל הדחק הנפשי החריג לו נחשפה, דחק שנבע מאופי ותנאי
- 30 שירותה הצבאי, מתקבל מאד על הדעת שמחלתה נגרמה מאותם מצבים. לאחר הגשת חוות
- 31 דעתו הגיש ד"ר קרני גם חוות דעת משלימה בה הפנה לספרות רפואית עדכנית משנת 2012
- 32 שלפיה על פי מחקר שנערך – קבלת טיפול להקלה על דחק נפשי הפחיתה באופן מובהק את

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1 פעילותה האובייקטיבית של המחלה (אותם נגעים הנצפים ב – MRI) בהשוואה לחולים אשר
2 לא קיבלו טיפול שכזה. מכאן מסקנתו בדבר התרומה של דחק נפשי להתהוות הנגעים
3 שמהווים את המחלה עצמה (להלן: "חוות הדעת של ד"ר קרני" מיום 11.12.11 ומיום 21.3.13,
4 מסמכים 166-171, 195-198 בת"ר).
5
- 6 בתשובתו לערעור, שלל המשיב כל קשר בין המחלה לבין תנאי שירותה של המערערת. **בפן** .5
7 **העובדתי** הקשור לתנאי שירותה של המערערת, הוא הגיש את תצהירה של גב' **אפרת אקלר**
8 (להלן: "גב' אקלר") מי שהיתה במועדים הרלוונטיים שלישת פיקוד צפון ומתוקף תפקידה
9 פיקדה על תחום תנאי השירות. בתצהירה ביקשה המצהירה לעמוד על אופי עבודתה של
10 מש"קית הת"ש (ראיונות של חיילים, זיהוי חיילים הזקוקים לסיוע, ביקור בית אצל כל
11 חייל וטיפול מינהלי בהגשת טפסים). למיטב זיכרונה לא היו בעיות כלשהן בתפקודה של
12 המערערת ובהתנהלותה באותם זמנים. לטענתה, המערערת לא פנתה אליה לאחר ביקור
13 בית שערכה או במהלך שירותה בתלונה על מקרה חריג או יוצא דופן שהשפיע עליה והביא
14 לשינוי במצבה הנפשי או הפיזי. למרות שזו נהגה לשתף אותה בסיפוריהם של החיילים בהם
15 טיפלה, היא לא ראתה אותה בוכה או שהדבר משפיע עליה בצורה מיוחדת. יתרה מכך, אף
16 לא אחת מ – 5 מש"קיות הת"ש ששירתו תחת פיקודה לאורך כל תפקידה לקתה במחלה
17 פיזית או נפשית בשל התפקיד (ראו תצהיר מיום 17.10.12).
18
- 19 תצהיר נוסף שהגיש המשיב היה של גב' **מאיה יזרעאלי** (להלן: "גב' יזרעאלי") ששימשה
20 במועד הרלוונטי קצינת הת"ש של פיקוד צפון. תחת פיקודה היו 25 קצינות ת"ש וכ – 100
21 מש"קיות ת"ש. קצינת הת"ש של המערערת (רעות) היתה תחת פיקודה הישיר. היא תארה
22 את תפקיד פעילת הת"ש, לקראת הכשרתה כמש"קית ת"ש והדגישה כי הכשרתה של
23 מש"קית הת"ש עוסקת בפן הטכני: כיצד להגיש בקשות שונות, מהו ארגז הכלים שעומד
24 לרשותה לסיוע, אילו כלים מתאימים לכל בעיה ומה הקריטריונים לקבלת סיוע. מש"קית
25 הת"ש היא **עזר** למפקדו של חייל, וישנם גורמים מקצועיים בצבא (קצינת ת"ש, ראש מדור
26 וגורמי ברה"ן) אשר הם אלו שאמורים לסייע בהיבט המקצועי-נפשי של החייל. פעילת ת"ש
27 מקבלת הכשרה איכותית הכוללת חפיפה "ולווי צל" של מש"קיות ותיקות, כולל התנסות
28 במגוון מקרים, וזאת בשונה מהחפיפה הסטנדרטית של מש"קית ת"ש לפני תחילת תפקיד
29 אשר נמשכת, לרב, כשבוע לאחר סיום הקורס. עוד מציינת גב' יזרעאלי כי בינה לבין קצינות
30 הת"ש התקיימו פגישות עבודה, נוסף על עדכון טלפוני שוטף ויומיומי, ושהן היו בוודאי
31 מעדכנות אותה לגבי בעיות של סגל הת"ש לו היו כאלו. באשר למערערת עצמה, לא זכרה
32 גב' יזרעאלי כל דבר חריג, מעבר לעובדה שהשתחררה מסיבות רפואיות וחזרה כמתנדבת.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

1 ביקורי הבית שהמערערת מתארת אכן אינם פשוטים, אך למרבה הצער גם אינם חריגים
2 לשגרת השירות. מקרים קשים שהובאו לידיעתה לא היו מקרים הקשורים למערערת (ראו
3 תצהיר מיום 27.1.11).
4
5 **בפן הרפואי** הגיש המשיב את חוות דעתו של פרופ' שדה, המגיבה לחוות הדעת של ד"ר
6 קרני. המומחה התייחס לכל המאמרים/מחקרים אליהם הפנה ד"ר קרני והטעים כי לגבי
7 דחק נפשי, ישנם מחקרים לכאן ולכאן, אולם אין מספיק בטחון רפואי כדי לקבוע כי קיים
8 קשר בין דחק לבין טרשת נפוצה במידה המתקבלת על הדעת. אין ספר לימוד אחד שבו
9 נכתב כי דחק נפשי גורם לפריצתה של טרשת נפוצה, ואין כל אסכולה מעין זו. באשר לאותה
10 ספרות עדכנית אליה הפנה ד"ר קרני בחוות דעתו המשלימה, הצביע פרופ' שדה על הלשון
11 הזהירה בה נקטו שם החוקרים עצמם ביחס למסקנה בדבר השפעת מתח על היווצרות
12 נגעים חדשים, שכן הטיפול בהפחתת מתח הפחית את שיעור הנגעים החדשים בהשוואה
13 לקבוצת הביקורת, אך לא שינה את מספר ההתקפים הקליניים (ראו חוות הדעת מיום 26.7.12
14 [להלן: "חוות הדעת המגיבה"] ומיום 2.5.13, מסמכים 175-181, 203-205 לת"ר).
15
16 עיינו בתיק הוועדה, שמענו את המערערת, את עדי הצדדים לרבות שני המומחים הרפואיים, וקראנו
17 את סיכומי הצדדים. לאחר כל אלה, הגענו לכלל מסקנה כי דין הערעור להתקבל באופן חלקי במובן
18 זה שיקבע כי מחלתה של המערערת הוחמרה בעת שירותה הצבאי.
19

דין

20
21
22 6. חוק הנכים קובע כי חייל שלקה בנכות יהא זכאי לתשלום תגמולים מהמדינה. "נכות"
23 מוגדרת בסעיף 1 לחוק הנכים כ"**איבוד הכושר לפעול פעולה רגילה, בין גופנית ובין שכלית**
24 **או פחיתתו של כושר זה, שבאו לחייל משוחרר או לחייל בשירות קבע כתוצאה של אחת**
25 **מאלה שארעה בתקופת שירותו ועקב שירותו: (1) מחלה...**" [הדגשה איננה במקור]
26
27 לצורך הכרה ב"מחלה" ככזו המזכה תובע בתגמולים, יש להוכיח שני תנאים מצטברים: (א)
28 כי המחלה ארעה בעת שירותו הצבאי; (ב) כי המחלה נגרמה עקב שירותו (דנ"א 5343/00
29 קצין התגמולים נ' אביאן, פ"ד נו(5) 732, 740 (2002) להלן: "פרשת אביאן").
30

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

נ' קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

7. נטל ההוכחה להוכיח את הקשר הסיבתי בין השרות הצבאי לבין המחלה הוא על התובע תגמולים (ע"א 472/89 קצין התגמולים נ' רוט, פ"ד מה(5) 203, 210 (1991); ע"א 192/85 קצין התגמולים נ' הכט, פ"ד מד(3) 646, 654 (1990)).
8. אין מחלוקת כי מחלתה של המערערת פרצה ואובחנה במהלך שירותה הצבאי. בכך, מתקיים התנאי הראשון - "בתקופת השירות".
9. התנאי השני, "עקב השירות" הוא התנאי שסביבו נטושה המחלוקת. תנאי זה קשה להוכחה ובמסגרתו נבחן הקשר הסיבתי-עובדתי והקשר הסיבתי-משפטי.
- א. הראשון, קשר סיבתי-עובדתי מוכח באמצעות חוות דעת של מומחה רפואי. על התובע תגמולים להוכיח קשר בין דחק נפשי לבין טרשת נפוצה, ולשם כך עליו להצביע על קיומה של "אסכולה רפואית מוכחת" אשר תקבע ברמה של "מתקבל מאד על הדעת" כי נסיבות מסוימות גרמו למחלה (כבוד השופט זמיר ברע"א 2027/94 קליג' נ' קצין התגמולים, פ"ד נו(1) 529, 538 (1995), להלן: "פרשת קליג"; רע"א 2071/11 קופרמן נ' קצין התגמולים (2013) בפסקה 5 והאסמכתאות שם). אך יוטעם גם כי היעדרה של אסכולה רפואית המכירה בקשר סיבתי רפואי בין אירוע הדחק לבין התפרצות מחלה, איננה חוסמת את דרכו של הטוען לקשר סיבתי להוכיח כי בנסיבותיו הספציפיות, הדחק הנפשי אליו נחשף במסגרת שירותו היה כה יוצא דופן ומשמעותי עד שגרם להתפרצות המחלה (פרשת קליג' בעמ' 539).
- ב. ככל שקיים קשר סיבתי-עובדתי קרי, מוכח כי יש קשר בין אירוע פלוני לבין תוצאה פלונית, השלב הבא הוא החלת מבחן משפטי על אותו קשר סיבתי-עובדתי, מבחן שנועד לברור מתוך אותם גורמים עובדתיים את אלו כי ראוי שישאו עמם אחריות משפטית (פרשת אביאן, בעמ' 742). זוהי הכרעה משפטית נורמטיבית, וככל שמדובר בחוק הנכים, נטיית בית המשפט היא לתת לאמור פירוש "ברוח לב מתוך רצון להיטיב עם הנכה" (רע"א 8138/07 פאר נ' קצין התגמולים (2011) בפסקה 9, להלן: "פרשת פאר").
- הסיבתיות המשפטית כוללת מבחן סובייקטיבי (רגישותו המיוחדת של החייל, כאשר על הצבא לקבלו כמות שהוא, על תכונותיו, לרבות מגבלותיו) ומבחן

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

1 אובייקטיבי בגדרו נדרש כי לא יהיה מדובר באירוע רגיל, שולי או שגרתי אלא
2 באירוע הקשור לייחודיות ומיוחדות השירות הצבאי (פרשת אביאן בעמ' 764-765 ;
3 רע"א 3103/00 אקהוז נ' קצין התגמולים (2003) בפסקה 5).

4
5 וביישום הדברים בענייננו ;

הקשר הסיבתי-עובדתי

6
7
8
9 10. השאלה העובדתית-רפואית האם היא קיים קשר של גרימה או החמרה בין מצבי דחק לבין
10 מחלת הטרשת הנפוצה ?

11
12 11. בראשית חוות דעתו, הפנה ד"ר קרני מטעם המערערת לקביעתה של תת ועדה של האקדמיה
13 האמריקאית לנוירולוגיה משנת 1999 כי הקשר בין מצבי דחק נפשי להופעת טרשת נפוצה
14 הוא אפשרי. בהגינותו ציין כי עמדה זו היתה פושרת ולא חד-משמעית.

15
16 12. בהמשך, הפנה ד"ר קרני לסדרת עבודות של Mohr ואחרים אשר רובם ככולם תומכים בכך
17 שלמצבי דחק נפשי יש השפעה שמעלה את הסיכוי להתקף של טרשת נפוצה. בעניין זה פרופ'
18 שדה פרט בחוות דעתו המגיבה כי מאחר שהופעת נגעים חדשים של המחלה ניתנת לזיהוי
19 בקלות באמצעות בדיקת MRI, המחקר (הפרוספקטיבי) בדק התלקחויות של טרשת נפוצה
20 תוך שימוש בבדיקות MRI עוקבות. במחקר נבדקו מספר גורמים שונים של דחק נפשי:
21 מאורעות שליליים קשים, מריבות יומיות והפרעות וקונפליקטים בשגרה. הקשר בין
22 האירועים הללו לבין הנגעים שהופיעו ב - MRI נבדק בו זמנית לאירוע הנפשי, וכעבור
23 חודש-חודשיים ושלושה חודשים. מתוצאותיו של המחקר, שהתפרסם בשנת 2000, עולה כי
24 רק ביחס למדד מתח אחד (הפרעות וקונפליקטים בשגרה) ולגבי מועד אחד (חודשיים לאחר
25 הארוע) נמצאה עליה קלה, שולית (1.64) של מספר הנגעים. לא היה אפוא כל קשר בין דחק
26 נפשי לסוגיו השונים לבין התלקחויות קליניות. ובהתייחסות במאמר מערכת שפורסם
27 מאוחר יותר בירחון היוקרתי Brain נקבע כי הקשר בין התלקחויות של טרשת נפוצה לבין
28 דחק נפשי הוא מזערי, אם בכלל.

29
30 בחקירתו הנגדית ניסה ד"ר קרני לטעון ביחס למאמרים של Mohr ואחרים, כי גם אם
31 הקשר בין אירוע דחק לבין המחלה הוא מינורי, אזי הצטברות המאמרים מצביעה על כך כי

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1 בסבירות גבוהה יש קשר והשפעה של מצב הדחק על פעילות המחלה (פרוטוקול מיום
2 14.10.13 [להלן: "פרוטוקול 1"] בעמ' 6 שוי 21-3). אלא, שלדברי פרופ' שדה, לאחר הפרסומים
3 הראשונים של Mohr, חזרה בשנת 2003 תת הוועדה של האקדמיה האמריקאית
4 לנוירולוגיה ואישרה את אותן המסקנות משנת 1999 – כי הקשר בין מצבי דחק לבין הופעת
5 טרשת נפוצה הוא רק בגדר "אפשרי", וד"ר קרני לא שלל באופן ודאי אמירה זו (שם, בשו'
6 22-27).
7
- 8 ד"ר קרני הפנה גם לעבודה שנערכה לאחר מלחמת לבנון השנייה בה דווח כי תושבים שהיו
9 חשופים לאיום בזמן המלחמה סבלו מעליה בתדירות ההתקפים של טרשת נפוצה, והאמור
10 התבטא אף בממצאי MRI מוח של החולים. בעקבות האמור, ספר הלימוד המוביל
11 Harrison's Principles of Internal Medicine (להלן: "הריסון") עדכן באופן אלקטרוני
12 את מהדורה מס' 17 שלו וציין כי מצבי דחק מלחמתיים עלולים לגרום להתקפי טרשת
13 נפוצה וכי מן הראוי כי חולה טרשת שחשוף למצבי דחק (הנובעים מגורמים שונים) יקבל
14 טיפול להקלה על דחק נפשי.
15
- 16 על כך נאמר כי ראשית, בחקירתו הנגדית הסכים המומחה כי במהדורה העדכנית של
17 הריסון - מס' 18 - תחת הכותרת 'טריגר' או 'גורמי דחק', לא מופיע דחק נפשי (פרוטוקול 1
18 בעמ' 3 שוי 7-2). שנית, בספרו של הריסון, במהדורה ה-18 נכתב כי הגורמים להתקפי טרשת
19 נפוצה אינם ידועים, אם כי קיימת עלייה בשכיחות ההתקפים לאחר זיהומים נגיפיים (ראו
20 ציטוט בחוות דעתו המגיבה של פרופ' שדה). שלישית, הריסון עסק במצבי דחק מלחמתיים,
21 והצעד הנוסף של קשר בין מצבי דחק הנובעים מגורמים שונים – שאינם מלחמתיים – לבין
22 טרשת נפוצה היא מסקנתו של המומחה שאינה נתמכת בדעה מקובלת כזו או אחרת
23 (פרוטוקול 1, בעמ' 4 שוי 22 – 38).
24
- 25 14. ומעל לכל אלה; פרופ' שדה עמד על כך כי כל המחקרים אליהם הפנה ד"ר קרני דנים בקשר
26 בין התקפים של המחלה אצל אלו שכבר לקו בה והם מאובחנים. אין אף מחקר מאלו
27 שאליהם הפנה מומחה המערערת לפיהם דחק נפשי גורם למחלה. למיטב ידיעתו קיימים רק
28 שני מחקרים לעניין הקשר בין דחק נפשי לבין גרימת המחלה. באחד מדובר במצב דחק
29 מהקשים ביותר (הורים ששכלו את ילדם) כאשר הדחק הוא מתמשך, ללא הרף, מהווה
30 הדבר גורם סיכון לטרשת נפוצה רק לאחר שמונה שנים. השני, מחקר פרוספקטיבי ביחס
31 לאחיות כאשר נמצא שאין קשר בין דחק בבית או בעבודה לבין התפתחות המחלה. כך גם

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1 לגבי התעללות גופנית בילדות או בגיל ההתבגרות או בין התעללות מינית ממושכת בילדות
2 לבין המחלה.
3
4 15. בחוות דעתו המשלימה, הפנה ד"ר קרני למחקר שפורסם בעיתון נוירולוגי מוביל
5 (Neurology) אשר בחן באופן מבוקר ואובייקטיבי את השפעת טיפולים להקלת דחק נפשי
6 על פעילות המחלה, ונמצא כי הטיפול מפחית את פעילות המחלה כפי שניתן היה לראות
7 בבדיקה אובייקטיבית – MRI. מכאן שטיפול למניעת דחק נפשי מקטין את היווצרותה של
8 המחלה, את יצירת הנגעים במוח, ומחזק את שנאמר במהדורה ה – 17 של הריסון כי מן
9 הראוי שחולה טרשת נפוצה שחשוף למצבי דחק יקבל טיפול להקלה על מצבו הנפשי. עם
10 זאת הסכים בחקירתו הנגדית כי המחקר לא הוכיח כי מבחינה קלינית מספר ההתקפים
11 ירד (פרוטוקול 1 בעמ' 7 שו' 26-27).
12
13 16. פרופ' שדה בחוות דעת משלימה משלו ציין כי החוקרים שם נקטו בעצמם בלשון זהירה
14 ביחס למסקנה בדבר השפעת מתח על היווצרות נגעים חדשים, שכן הטיפול בהפחתת מתח
15 הפחית את שעור הנגעים החדשים בהשוואה לקבוצת הביקורת, אך לא שינה את מספר
16 ההתקפים הקליניים. ההבדל בין הקבוצה שקיבלה טיפול לבין הקבוצה שלא קיבלה טיפול
17 לא נשמר במהלך מעקב של שנתיים רצופות לאחר שהסתיימה תוכנית הטיפול. החוקרים
18 מסכמים במילים:
19
20 "While SMT-MS has repeatedly been demonstrated to produce
21 many benefits, including improved mood, fatigue, and quality of
22 life among people with MS, we caution that it is premature to
23 make specific clinical recommendations regarding the use of
24 SMT-MS to manage MS disease related activity. Future work
25 should identify, refine and optimize the active ingredients of this
26 behavioral intervention. Clinical outcomes will be important to
27 assess in the future in phase III trial" (David C. Mohr, A
28 randomized trial of stress management for the prevention of
29 new brain lesions in MS, Neurology 79 412, 418 (2012)).
30

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

'קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

17. מכל האמור לעיל מתגבשת המסקנה לפיה המערערת לא הוכיחה קיומה של אסכולה רפואית ברמה המתקבלת על הדעת, התומכת בקשר שבין דחק נפשי לבין מחלתה, גרימתה או התקפיה (השוו גם לרע"א 6251/13 **בן צבי נ' קצין התגמולים** (2014)), ולפיכך יש להעדיף את חוות הדעת של פרופ' שדה מטעם המשיב.
18. אלא, שכאמור, חרף העדרה של אסכולה רפואית המכירה בקשר סיבתי רפואי בין אירוע הדחק לבין המחלה, יכול הטוען לקשר סיבתי להוכיח כי בנסיבותיו הספציפיות, הדחק הנפשי אליו נחשף במסגרת שירותו היה יוצא דופן ומשמעותי עד שגרם למחלה (**פרשת קליג'** בעמ' 539).
19. יאמר מיד כי התרשמנו מעדותה הכנה והאמינה של המערערת אשר נתמכה גם בעדותה של חברתה (גב' נוי) ובמידה מסוימת גם בעדותן של שתי עדות המשיב, שלישת מפקדת פיקוד צפון (גב' אקלר) וקצינת הת"ש של הפיקוד (גב' יזרעאלי).
20. כפעילת ת"ש, תפקידה של המערערת היה לראיין חיילים, למלא טפסים/בקשות, לערוך ביקור בית במידת הצורך, שאז מתחילה העבודה הסיזיפית של פניה לגורמים שונים, וניסיון למצוא מענה למצוקת החייל בסבך הבירוקרטיה (**גב' נוי**, (פרוטוקול מיום 27.1.14 [להלן: "**פרוטוקול 2**"] בעמ' 29 שו' 24-30. ראו גם בסעיף 7 לתצהירה של גב' יזרעאלי).
21. על יסוד דבריה של המערערת, בשבוע הראשון לעבודתה בבסיס, ערכה ראיונות קליטה לחיילים ומילאה עבורם בקשות – טפסים המופנים לאחר מכן לגורמי סיוע, וכל זאת כאשר היא עובדת לצד אחת ממש"קיות הת"ש (פרוטוקול 2, בעמ' 18 שו' 39 – עמ' 19 שו' 9, שו' 32-43). במהלך שבוע זה גם ערכה ביקור בית אחד (**שם**, בעמ' 20 שו' 14).
22. את ההתקף הראשון קיבלה המערערת בתאריך 17.7.05, כחודש-חודש וחצי לאחר שהותה בבסיס. הוועדה סבורה כי הן בפן הסובייקטיבי הן בפן האובייקטיבי, יש קושי לומר שבפרק זמן קצר זה בו טרם נחשפה למגוון המקרים שבעבודתה, נבנה והתפרץ אותו מתח נפשי אותו תיארה בתצהירה.
23. לא כך הוא באשר להתקף השני אותו קיבלה המערערת במרץ 2006, לאחר שירות בן כשבעה חודשים בבסיס, כאשר לתנאי שירותה כבר היתה השפעה על הלך מחלתה. המערערת טוענת כי תוך פרק זמן קצר מאוד כבר תפקדה כמש"קית ת"ש לכל דבר ועניין (חרף העדר ההסמכה הפורמאלית). גב' אקלר, השלישה, לא זכרה מה בדיוק עשתה המערערת והאם תפקידה היה

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

1   זהה לתפקיד מש"קית הת"ש (פרוטוקול 2 בעמ' 32 שוי' 3-4, 10-11), וגב' יזרעאלי, קצינת
2   הת"ש לא ידעה לציין מועד מדויק אימתי כבר עשתה המערערת את פעילות הת"ש לבדה,
3   אך שללה פעילות עצמאית בחלוף שבועיים בלבד, והניחה כי יכול להיות שהיה זה כעבור
4   חודש-חודשיים (שם, בעמ' 38 שוי' 38-40). מהעדויות בכללותן נראה כי נוכח העומס הרב
5   שהיה מוטל לפתחן של מש"קיות הת"ש (טיפול ב - 1,000 חיילים), נדרשה המערערת
6   להסתגל חי-מהר לעבודתה ולאינטנסיביות הכרוכה בה.

7
8   24. תפקיד פעילת הת"ש הוא תפקיד בו רצתה המערערת עד-מאוד. הציטוט הבא משקף את
9   הלך רוחה: -

10
11   "אני חושבת שניתנה לי פה מתנה, שפניתי למפקד בקו"ם והוא נתן לי
12   להיות פעילת ת"ש ולעסוק בתחום הזה, כי זה משהו שממש רציתי לעשות
13   וממש נלחמתי עליו, וברגע שנתנו לי אותו ממש לקחתי את זה בשתי
14   הידיים ואמרתי שאני חייבת לעשות את הכי טוב שלי, ו, ואני חושבת
15   שהרבה מזה, זה היה עצם זה שלא הראיתי נגיד שקשה לי, או לא באתי
16   וביקשתי לעבור בסיס בגלל שהרגשתי שאני חייבת לעשות את התפקיד
17   הזה, ואני חייבת לעשות אותו על הצד הטוב ביותר, ולא להראות איזושהי
18   מצוקה, או איזושהו קושי של משהו שאני לא מצליחה להסתדר איתו... אני
19   נורא מחוברת גם לתחום הת"ש, אני עדיין עובדת בתחום הזה של לעזור
20   לאנשים, אהה, כאילו זה משהו, זה משהו שאיתי כזה build in, אז,
21   כאילו, קצת שמתני את עצמי בצד, וגם אם היה לי קשה, אמרתי טוב אני,
22   אני, אני אהיה בתוך זה ויהיה לי קשה, ו, ואני אבכה, ואני אהיה לבד קצת,
23   אבל, אבל, תחושת שליחות, וזה שאני עם החיילים, וזה שאני מרגישה
24   שאני עוזרת להם, זה, זה ממש ממלא, אז אני חושבת שבה התמקדתי"
25   (שם, בעמ' 21 שוי' 10-27).

26
27   גם גב' אקלר, השלישה, זוכרת את המערערת כמי שחשה תחושת שליחות (פרוטוקול 2, עמ'
28   32 שוי' 40-41). נראה כי תחושה זו מלווה את המערערת עד היום כסטודנטית לעבודה
29   סוציאלית במסלול קליני באוניברסיטה העברית, וכעובדת במרכז חירום לילדים שהוצאו
30   מביתם (שם, עמ' 28 שוי' 14-18).

31

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

25. תפקידה של המערערת כפעילת ת"ש היווה למעשה הכשרתה כמש"קית ת"ש, כאשר עבדה לצידן של שתי מש"קיות הת"ש שבבסיס. הן גם היו אלו שהיו אמורות ליתן עליה המלצה לדרג שמעליהן, קצינת הת"ש (רעות) וכן הלאה. תפקודה היומיומי של המערערת היה תוך הערכה מתמדת, והיא רצתה להוכיח את עצמה ולא להראות חולשה, לשתף או לבקש עזרה (פרוטוקול 2, עמ' 22 שוי 6-22, 26-32). מאחר שלא רצתה להעמיד בסיכון את תפקידה לא התלוננה, ולא סיפרה על תחושותיה למש"קיות הת"ש שעימה בבסיס וגם לא לקצונה הבכירה מהן. למעשה, לא התלוננה בפני איש, אלא כשהגיעה לביתה פרקה את אשר על ליבה בפני הוריה. היא היתה חיילת צעירה, חדורת מוטיבציה, עם רצון עצום לעזור, לתרום, "להיות שם" עבור אחרים. לעצמה, לא הקשיבה. "אני חושבת שחשבתי שאני כן מסוגלת לתפקד ולהתמודד עם זה. אני גם זוכרת ימים נורא קשים שחזרתי מביקור בית, חזרתי למשרד ריק ואז לשבת ולרשום את הדוח, קצת כזה הכל עולה, ולבכות מזה וללכת לישון עם זה בלילה". "המון" ימים כאלו היו לה (שם, עמ' 23 שוי 35-44). ואין לזקוף את חוש האחריות והמסירות המפותח שלה לחובתה.
26. וכך, את יום עבודתה החלה בשעה 8:00 בבוקר, כשהוא נמשך עד לשעה 17:00. אמנם הבסיס היה בסיס פתוח, אולם מאחר שהתגוררה ברמת גן, נותרה ללון בבסיס. משהחילים יצאו לביתם, היא המשיכה לעבוד עד שעות הערב המאוחרות והלילה, כאשר היא משלימה, על בסיס יומי, הן את עבודתה הן את עבודתן של המש"קיות האחרות (פרוטוקול 2, בעמ' 20 שוי 39 – עמ' 21 שוי 1). גם חברתה, גב' נוי, אשר הגיעה לבסיס חצי שנה מאוחר יותר (במטרה להחליף את אחת ממש"קיות הת"ש) התרשמה כי שתי מש"קיות הת"ש היו מאד מחוברות, כאשר המערערת היתה מעין "תוספת", והן ראו בה כמי שיכולה ומסוגלת להשלים את עבודתן גם לאחר שהן עצמן יצאו לביתן (שם, עמ' 30 שוי 3-12).
27. רק לאחר שגב' נוי קרן הגיעה לבסיס, הוקל למערערת במעט במובן זה שהיה לה עם מי לחלוק את תחושותיה והיא אף נהגה ללון מידי פעם בבית חברתה (שם, עמ' 21 שוי 4-7).
28. המערערת אכן לא נחשפה להתעללות עצמה אותה עברו החיילים בהם טיפלה, אך לאור רגישותה – סיפוריהם של החיילים, התנאים הקשים בהם חיו חלקם, והשלכות המעשים שנעשו בהם בעבר - כולם היו לנגד עיניה. דומה כי ההזדהות שלה עם מצוקתם השפיעה על נפש רגישה במיוחד - "המצוקה שלהם, באיך שחוויתי את זה, ואיך שהעבירו לי את זה, זה ממש הפכה להיות המצוקה שלי" (שם, בעמ' 26 שוי 10-11).

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

- 1 29. כפי שהעידה המערערת, על פני השטח היא המשיכה לתפקד, "אבל מה שקורה על פני
2 השטח ומה שקורה בלב, זה דברים אחרים לגמרי" (שם, עמ' 27 שו' 1-2).
- 3
- 4 30. על רקע דברים אלו, ומהתרשמותה של הוועדה משטף עדותה של המערערת, מכנותה
5 ומדבריה שלא נסתרו בנקודות מהותיות, יש ליתן אמון בגרסתה של המערערת כי מבחינה
6 סובייקטיבית יכולת ההכלה שלה, פקעה.
- 7
- 8 31. בפרשת **אביאן** מנה כבוד השופט חשין שלושה מקרים העשויים לזכות חייל בתגמולים –
9
- 10 במקרה הראשון, הקשר הסיבתי-משפטי הוא ברור ומתקיים בעוצמה רבה. זאת, כאשר
11 הייחודיות והמיוחדות בשירות הם שהביאו לפגיעה בחייל (כחייל שנפצע בקרב או בהקשר
12 של המחלה – כזו שפרצה בעקבות סדרת אימונים קשים, שירות במקום חריג ורווי מתח)
13 (פרשת **אביאן** בעמ' 749).
- 14
- 15 המקרה השני, הוא מצב בו המחלה התפרצה עקב אירוע חריג ויוצא דופן שקרה לחייל
16 במהלך השירות. אין צורך כי אירוע זה יהא ייחודי לחיים הצבאיים, אלא כי יהיה יחסית
17 חריג לשגרת השירות של החייל (שם, בעמ' 750). כאמור גם בפרשת **פאר**, במקרה מעין זה
18 עוצמת הקשר בין השרות למחלה "חזקה דיה" כדי להכיר בזכאותו של התובע תגמולים
19 ולשלול מקריות של פריצת המחלה (פרשת **פאר** בפסקה 14).
- 20
- 21 במקרה השלישי פורצת המחלה כאשר אין לשרות הצבאי מאפיינים מיוחדים המבדילים
22 אותו מהחיים האזרחיים, שאז **יתכן** כי מועד התפרצות המחלה היה מקרי והוא נעדר קשר
23 ממשי לשירותו של אותו חייל, אך לא בהכרח ישלל קשר סיבתי בין השירות לבין המחלה
24 (**אביאן**, בעמ' 750).
- 25
- 26 32. במקרה דנן, לכאורה מדובר בתפקיד המשלב עבודה טכנית-פקידותית בעיקרה עם מתן
27 כתובת, 'אוזן קשבת' למצוקות חיילים. יש לו מקבילה אזרחית (שהמערערת אף לומדת
28 ועוסקת בה), ומה לנו ייחודיות השירות אשר תצביע דווקא עליו כעל גורם מחלתה או
29 התפרצות ההתקפים ?
- 30
- 31 בעניין זה סבורה הוועדה כי השירות הצבאי היה לתוספת ממשית אשר הביאה להחמרה
32 במצבה של המערערת. הכשרתה של המערערת היתה מינימאלית, ולא חשפה אותה למכלול

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

קצין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום

ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

1 גווני תפקידה באופן מדורג. ולא זו אף זו, אלא שהצבא לא זיהה את הצורך לתעל ולנתב את
2 העומס הרגשי המופעל על חיילת בת 18 הנדרשת במסגרת הכשרתה – שאינה עיונית גרידא
3 – אלא מעשית ביותר לשחרור רגשותיה. ואם זיהה צורך כזה, לא פעל להקים מערך תומך
4 מתאים. המערערת, צעירה חדורת מוטיבציה, רגישה, בעלת חוש אחריות מפותח ("חיילת
5 **מקסימה ומצוינת**" כדברי גב' יזרעאלי בפרוטוקול 2 בעמ' 37 שוי 30), רצתה להצליח בכל
6 מאודה בתפקיד. היא נשארה בבסיס הגם שהיה בסיס פתוח בשל מקום מגוריה, המשיכה
7 לעבוד על מנת להשלים עבודתה ועבודתן של אחרות עד השעות המאוחרות אם לא הקטנות
8 של הלילה, ועל בסיס יומי קבוע. כך במשך חצי שנה לפחות. וכל זאת כאשר אין גורם עימו
9 היא יכולה להתייעץ במובן של שיתוף בתחושות וברגשות שהאפילו עליה. גב' נוי העידה כי
10 לא היה נוהל של יעוץ ופריקת רגשות כפי שקיים במערכות שונות העוסקות בבריאות הנפש,
11 הדגש היה על החייל ולא על עזרה מקצועית למי שאמור לטפל בו (**פרוטוקול 2**, עמ' 31 שוי 31-
12 43). אמנם היו ישיבות שבועיות עם קצינת הת"ש המרחבית, אך אפילו היא לא הרגישה
13 בנוח להעלות שם את קשייה האישיים (**שם**, עמ' 32 שוי 4-5). ואם היא כמשיקית ת"ש
14 הרגישה כך, מה תעשה פעילת הת"ש המבקשת בכל מאודה להתקדם?
15
16 גב' אקלר, השלישה, העידה כי ככלל, היו לה שיחות פתוחות עם פקודיה כשהיו פונים אליה,
17 אך היא עצמה לא יזמה שיחה שכן לא זכרה שהיה מקרה חריג שדרש זאת (**שם**, עמ' 33 שוי
18 44), אמנם היא ראתה את המערערת שנשארה בבסיס, מאחר שגם היא נהגה להישאר בו,
19 אך לא יזמה שיחה על שעות עבודתה המאוחרות (**שם**, בעמ' 34 שוי 9-11). גב' יזרעאלי, קצינת
20 הת"ש המרחבית, העידה אף היא כי אין במהלך ההכשרה פגישות עם גורמי ברה"נ "**יכול**
21 **להיות שזה משהו שצריך להשלים אותו. חלק מהקבלה או תהליך ההכלה שלנו בעזרת**
22 **שיחות גם עם הקצינה הישירה, קצינה מעליה...**" (**שם**, עמ' 40 שוי 14-18). עוד אישרה גב'
23 יזרעאלי בעדותה כי נתקלה במקרים בהם משיקיות ת"ש הושפעו נפשית מהמקרים בהן
24 טיפלו, והן הופנו לקב"ן או שנפסלו למקצוען והועברו לתפקיד רגיש פחות (**שם**, בעמ' 39 שוי
25 46 - עמ' 40 שוי 3-4).
26
27 טרם סיום נעיר כי העובדה שהמערערת לומדת ועוסקת כיום בתחום העבודה הסוציאלית,
28 אינה עומדת לה לרועץ. כיום היא בוגרת יותר, עוברת הכשרה אקדמית – עיונית מתאימה,
29 ויש להניח כי הכשרתה המעשית שונה, מוסדרת כמו גם השעות בהן היא עובדת.
30
31 על רקע האמור, בוסס גם מבחינה אובייקטיבית, הקשר הסיבתי-משפטי בין השירות הצבאי
32 לבין החמרת המחלה.

בית משפט השלום בתל אביב - יפו

צין התגמולים-משרד הבטחון-אגף השיקום
ועדת ערעורים לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט - 1959

תיק חיצוני: 119151

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26

סוף דבר;

33. הגם שלא הוכח כי השירות הצבאי גרם למחלה, שהאטיולוגיה שלה לא ידועה, הוא הביא להחמרה במצבה הנפשי של המערערת שבעקבותיו קיבלה כבר את ההתקף השני.

מהנימוקים המפורטים לעיל, הערעור מתקבל בחלקו והוועדה קובעת כי קיים קשר של החמרה בין שירותה הצבאי של המערערת לבין מחלת הטרשת הנפוצה בה לקתה, כאשר שיעור ההחמרה המיוחס לשירות עומד על 30%.

המשיב יישא בהוצאות המערערת (על פי קבלות) וכן בשכר טרחת עורך דינה בסכום של 7,500 ₪.

המשיב רשאי לקבל את תיקה הרפואי המקורי של המערערת ממזכירות בית המשפט.

זכות ערעור לבית המשפט המחוזי בתוך 45 ימים מיום ההמצאה.

המזכירות תמציא החלטתנו זו לב"כ הצדדים.

ניתנה היום, ז' תמוז תשע"ה (24 ביוני 2015) בהעדר הצדדים.

עו"ד יהודית ארבל

מי-טל אל-עד קרביס, שופטת

ד"ר עמנואל כץ